

THOMAS SCHELLING'İN KURAMSAL ÇALIŞMALARININ SOĞUK SAVAŞ STRATEJİLERİNE KATKILARI*

Prof. Dr. Tayyar Arı

Uludağ Üniversitesi
İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi
ORCID: 0000-0002-3874-3622

Arş. Gör. Dr. Sabri Aydın

Karamanoğlu Mehmetbey Üniversitesi
İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi
ORCID: 0000-0001-8331-1522

Öz

Sosyal, siyasal ve ekonomik olaylara ilişkin yaptıkları oyun kuramsal analizler vasıtasıyla, çatışma ve işbirliğine yönelik anlayışa sağladıkları katkı sebebiyle 2005 yılında Robert J. Aumann ile ekonomi dalında Nobel ödülüne layık görülen Thomas Crombie Schelling, yaşamı boyunca birçok farklı konuda çalışmalar yapmış bir ekonomisttir. 1951'de Harvard Üniversitesi'nde ekonomi doktorasını tamamladığı dönemde dünya, Soğuk Savaş'ın etkisi altında ve nükleer savaş tehdidi ile karşı karşıyaydı. Bu sebeple Schelling, nükleer silahlanma ve caydırıcılık gibi konularla ilgilenmeye başladı. Nükleer caydırıcılık ve pazarlık stratejileriyle ilgili düşüncelerini oyun kuramsal uygulamalar ile ortaya koydu. Yapmış olduğu uygulamaların oyun kuramı hakkında bilgisi olmayan insanların dahi anlayacağı şekilde olması ve matematik yüklü olmaması çalışmalarının geniş kitlelere ulaşmasını sağlamaktaydı. Bu çalışmada Thomas C. Schelling'in çalışmaları ve ortaya koyduğu farklı stratejik yaklaşımlar incelenecektir. Türkçe literatürde Thomas C. Schelling ve çalışmalarına ilişkin herhangi bir eser bulunmaması sebebiyle bu çalışmanın bundan sonra Türkçe literatürde Schelling'le ilgili yapılacak çalışmalar için bir başlangıç niteliği taşıması amaçlanmaktadır.

Anahtar Sözcükler: Thomas C. Schelling, Soğuk savaş, Oyun kuramı, Pazarlık kuramı, Çatışma, İşbirliği, Caydırıcılık, Silahların kontrolü

Contribution of Thomas Schelling's Theoretical Studies to Cold War Strategies

Abstract

Thomas Crombie Schelling, who won the Nobel Economy Prize with Robert J. Aumann in 2005 for contributing the understanding of conflict and cooperation through game theoretical analysis on social, political and economic issues, is an economist who has studied on different subjects throughout his life. When he completed his Phd in Harvard University in 1951, the world was under the influence of Cold War and facing the threat of nuclear war. For that reason, Schelling started to deal with the subjects like nuclear armament and deterrence. He introduced his thoughts about nuclear deterrence and bargaining strategies by game theoretical applications. The fact that his applications were comprehensible even to those who did not have knowledge about game theory and they were not mathematically loaded, made them reachable to large masses. In this study, Thomas C. Schelling's studies and his distinctive strategic approaches will be examined. Since there is no work about Thomas C. Schelling and his studies in Turkish literature, it is aimed that this study will be a preliminary to the studies going to be made about Schelling in Turkish language in the future.

Keywords: Thomas C. Schelling, Cold war, Game theory, Bargaining theory, Conflict, Cooperation, Deterrence, Arms control

* Makale geliş tarihi: 27.12.2017
Makale kabul tarihi: 04.05.2018
Erken görünüm tarihi: 04.03.2019

Thomas Schelling'in Kuramsal Çalışmalarının Soğuk Savaş Stratejilerine Katkıları*

Giriş

Sosyal, siyasal ve ekonomik olaylara ilişkin yaptıkları oyun kuramsal analizler vasıtasıyla, çatışma ve işbirliğine yönelik anlayışa sağladıkları katkı sebebiyle 2005 yılında Robert J. Aumann ile ekonomi dalında Nobel ödülüne layık görülen Thomas Crombie Schelling, yaşamı boyunca birçok farklı konuda çalışmalar yapmış bir ekonomisttir. Aralık 2016'da 95 yaşında vefat eden Schelling, çocukluğundan beri dünyada yaşanan gelişmelere yakından ilgi duymuş, problemlere çözüm bulmayı amaç edinmiştir. 1929 Ekonomik Buhranı ve sonrasında ortaya çıkan büyük işsizliğin Schelling üzerinde yarattığı etki, onun ekonomi ile ilgilenmesine ve Kaliforniya Berkeley Üniversitesi'nde ekonomi öğrenimine başlamasına sebep oldu. 1951'de Harvard Üniversitesi'nde ekonomi doktorasını tamamladığı dönemde dünya, Soğuk Savaş'ın etkisi altında ve nükleer savaş tehdidi ile karşı karşıyaydı. Bu sebeple Schelling, nükleer silahlanma ve caydırıcılık gibi konularla ilgilenmeye başladı. Nükleer caydırıcılıkla ilgili düşüncelerini oyun kuramsal uygulamalar ile ortaya koydu. Yapmış olduğu uygulamaların oyun kuramı hakkında bilgisi olmayan insanların dahi anlayacağı şekilde olması ve matematik yüklü olmaması birçok oyun kuramcı tarafından eleştirilmesine sebep olsa da (Morgenstern, 1961; Shubik, 1961), çalışmalarının geniş kitlelere ulaşmasını sağlamaktaydı. Ona göre oyun kuramı, insanların başkalarının davranışlarını etkilemeye veya öngörmeye çalıştığı herhangi bir stratejik davranışın formel bir şekilde açıklanma girişimidir. Bu sebeple bütün insanların aynı zamanda bir oyun kuramı uygulayıcısı olduğunu düşünmekteydi (Carvalho, 2007: 7). En önemli üç kitabı "Çatışma Stratejisi" -The Strategy of Conflict- (1960a), "Silahlar ve Etki" -Arms and Influence- (1966) ve "Mikro Güdüler ve Makro Davranış" -Micromotives and Macrobehavior- (1978a) sosyal bilimlerle çok az ilgilenen herkesin kolayca okuyabileceği kitaplardır.

* Bu çalışma 16-17 Ekim 2017 tarihinde Ankara Üniversitesi Siyasal Bilgiler Fakültesi'nde düzenlenen Mülkiye Uluslararası İlişkiler Kongresi'nde "Soğuk Savaş Kuramcısı Olarak Thomas C. Schelling" başlığı ile sunulan bildirinin makale olarak kaleme alınması ile oluşturulmuştur.

Schelling, otuz bir yılı Harvard Üniversitesi'nde olmak üzere Yale ve Maryland Üniversitelerinde çalıştı. 1969'da Harvard Üniversitesi John F. Kennedy Siyasal Bilgiler Okulu'nun kurucuları arasında yer aldı. Akademik çalışmalarının yanı sıra 1970 yılına kadar Beyaz Saray'da çeşitli görevlerde bulundu. ABD hükümetlerine dış politika danışmanlığı yaptı. Stanley Kubrick'in 1964 yılında çektiği ve iki süper güç arasında nükleer savaş çıkma ihtimalini konu alan bir komedi olan "Dr. Garipaşk" -Dr. Strangelove Or: How I Learned to Stop Worrying and Love the Bomb- (1964) filmine danışmanlık yaptı. Film, Schelling'in nükleer silahlanma stratejilerininin dramatize edildiği bir yapıtı.

Bu çalışmada Soğuk Savaş döneminin önemli stratejistlerinden biri olan Thomas C. Schelling'in çalışmaları ve ortaya koyduğu farklı stratejik yaklaşımlar incelenecektir. Thomas C. Schelling ve eserlerine ilişkin Türkçe çalışma bulunmaması, değerli kitaplarından (Schelling, 1951, 1960a; 1966; 1978a; 1984; 2006; Schelling ve Halperin, 1961) ya da başka yazarların onun hakkında kaleme aldığı kitaplardan (Ayson, 2004; Dodge, 2006; 2012) herhangi birinin Türkçe'ye henüz çevrilmemiş olması¹ literatür için önemli bir eksikliklerdir. Bu çalışmanın, bu eksikliği gidermeye yönelik ileride yapılacak çalışmalar için bir başlangıç niteliği taşıması amaçlanmaktadır. Bu makalede Schelling'in çalışmaları ve stratejik öngörülerini kronolojik sıralama da göz önünde bulundurularak, özellikle Soğuk Savaş döneminde nükleer stratejiye yapmış olduğu katkı özelinde tartışılmaya çalışılacaktır.

1970 yılı Schelling için önemli bir dönüm noktasıdır. Bu tarihe kadar bir yandan Soğuk Savaş stratejisine ilişkin akademik çalışmalarını sürdüren Schelling, diğer yandan da ABD hükümetlerinde danışmanlık görevlerinde bulunmuştur. Fakat ABD'nin Kamboçya'ya müdahalesi sonrası hem danışmanlık görevlerinden ayrılmış hem de daha farklı alanlardaki çalışmalarına ağırlık vermeye başlamıştır. Bu sebeple bu çalışmanın ilk bölümünde Schelling'in 1970 yılına kadar yapmış olduğu çalışmaların gelişimi kronolojik sıraya göre incelenmeye çalışılacaktır. Bir Soğuk Savaş stratejisti olarak kabul edilen Schelling'in çatışma ve işbirliğini anlamaya yönelik insan sezgilerine aykırı öngörülerini ve bu öngörülerin Soğuk Savaş stratejisi üzerindeki etkisi esas incelenmesi gereken alanı oluşturmaktadır. Bu konu çalışmamızın ikinci bölümünde incelenecektir. Çalışmanın son bölümünde ise Schelling'in 1970'ten sonra yapmış olduğu farklı çalışmalardan kısaca bahsedilecektir.

¹ Bu kitapların; İspanyolca, Fransızca, Korece, Romence, Çince, Japonca, İtalyanca ve İbranice gibi dillerde çevirileri bulunmaktadır.

1. 1970'e Kadar Schelling ve Çalışmaları

Thomas Crombie Schelling 14 Nisan 1921'de Oakland, Kaliforniya'da doğdu. Babası deniz subayı, annesi ise öğretmendi. Çocukluk yılları 1929 Ekonomik Buhranı ve onun etkileri altında geçen Schelling'i Buhran sebebiyle ortaya çıkan büyük işsizlik çok etkiledi. Bu ekonomik çöküntünün Schelling üzerinde bıraktığı etki onun Kaliforniya Üniversitesi'nde ekonomi okumayı tercih etmesine sebep oldu. Schelling 1944'te bu üniversiteden ekonomi lisans derecesi alarak mezun oldu (Grimes, 2016). ABD Federal Maliye İdaresinde bir buçuk yıl araştırmacı olarak çalıştıktan sonra Harvard Üniversitesi'nde doktora öğrenimine başladı. 2. Dünya Savaşı sonrası Avrupa'da Marshall Planı'nın yürütülmesi için kurulan Ekonomik İşbirliği İdaresi bünyesinde ekonomist olarak çalışan Schelling, bu süre içerisinde bir yıl Kopenhag, bir yıl da Paris'de yaşadı. Kasım 1950'de dış politika danışmanı olarak Beyaz Saray'da göreve başladı. Harvard Üniversitesi'nden doktora derecesini aldığı 1951 yılında Beyaz Saray Ortak Güvenlik Masası'nda uluslararası yardım programlarının yürütülmesinden sorumlu müdür olarak çalıştı (Schelling, 2005a). "Milli Gelir Davranışı: Cebirsel Analize Giriş" -National Income Behavior: An Introduction to Algebraic Analysis- (1951) isimli ilk kitabını da aynı yıl yayınladı. 1953'te Yale Üniversitesi akademik kadrosuna katılmak üzere Beyaz Saray'daki görevinden ayrıldı.

Bu tarihe kadar Schelling'in gerek ABD'de gerekse de Avrupa'da üstlenmiş olduğu görevler sürekli bazı pazarlık pratikleri içermekteydi. Schelling, 1950'de Marshall Planı bünyesinde kurulan Avrupa Ödemeler Birliği'ndeki pazarlıklarda aktif katılım göstermişti. Washington'da çalışırken Avrupalı devletlerin NATO savunma bütçesine yapmaları beklenen katkılara ilişkin Avrupalılarla yapılan pazarlıklar Schelling'in sorumluluğu altındaydı (Schelling, 2005a). Pazarlık konusunda kazanmış olduğu bu deneyimler ileride pazarlık stratejileri ve pazarlık kuramıyla akademik anlamda ilgilenmesine sebep olacak ve akademik çalışmaları için ihtiyaç duyduğu alt yapının oluşmasını sağlayacaktı.

Yapmış oldukları oyun kuramsal çalışmalarla, çatışma ve işbirliği anlayışına sağladıkları katkı sebebiyle 2005 yılında Robert Aumann'la beraber Nobel ekonomi ödülüne layık görülecek olan Schelling'in 1957 yılına kadar oyun kuramı hakkında çok fazla bilgisi ve bu alanda çalışmaları bulunmamaktaydı. Fakat pazarlık kuramı üzerinden çatışma ve işbirliğine ilişkin çeşitli çalışmalar hazırlamaya başlamıştı. 1956'da American Economic Review dergisinde "Pazarlık Üzerine Deneme" -An Essay on Bargaining- isimli makalesi yayınlandı. Bu çalışmada pazarlık kuramına ilişkin ortaya koyduğu stratejinin özünü "aktörün geri dönüşü olmayacak şekilde tercih özgürlüğünde bazı gönüllü fedakarlıklarda bulunması" (Schelling, 1956: 282) olarak tanımladı. Aktörün

kendini sınırlandırarak düşmanı baskı altına alabileceği, pazarlıkta zayıflığın bir çeşit güç olabileceği, özgürlüğün teslim olma özgürlüğü anlamına da gelebileceği için çok tercih edilebilir bir durum olmayabileceği, bazen aktörün ardındaki köprüleri yakmasının düşmanı alt etmesinde faydalı olabileceği gibi insan sezgilerine aykırı düşüncelerini pazarlık kuramına adım attığı bu ilk makalesinde ele almaya başlamıştır. 1957'de ise Journal of Conflict Resolution dergisinin yayına başladığı ilk sayısında pazarlık ya da çatışma sürecinde aktörler arası iletişimin önemine değindiği ve bazen aktörler arasında zımni pazarlık ya da anlaşmaların bulunduğunu iddia ettiği “Pazarlık, İletişim ve Sınırlı Savaş” – Bargaining, Communication and Limited War- (Schelling, 1957) isimli makalesi yayınlandı. Schelling bu makaleleri yayınladığında formel oyun kuramı hakkında çok fazla bilgisi yoktu ve bu çalışmalarında oyun kuramsal analizler kullanmadı. Schelling'in ciddi anlamda oyun kuramı ile ilgilenmesi 1957'de Howard Raiffa ve R. Duncan Luce tarafından yazılan “Oyunlar ve Kararlar” -Games and Decisions- (Raiffa ve Luce, 1957) isimli kitapla tanışması sayesinde oldu (Schelling, 2005a). Schelling bu kitap üzerinde yüzlerce saat çalıştığını ifade etmiştir. Bu kitap Schelling'e hali hazırda sahip olduğu stratejik davranışa ilişkin düşüncelerini teknik olarak nasıl izah etmesi gerektiğini öğretti. Nobel ödülü aldığı konuşmasında Schelling; Raiffa ve Luce'nin “Oyunlar ve Kararlar” kitabı yazılmış olmasa bu ödülü almasının mümkün olmayacağını iddia etmiştir. Çalışmalarında oyun kuramını bu kitapla tanıştıktan sonra kullanmaya başladı. Schelling, diğer oyun kuramcılardan farklı olarak matematiksel bir dil kullanmak yerine, diğer oyun kuramcılarının matematikle anlattıklarını düz yazı ile ifade etmekte ve bu sebeple oyun kuramsal çalışmaların herkes tarafından okunabilmesini ve herkese ulaşmasını sağlamaktaydı.

1958'de Journal of Conflict Resolution dergisinde “Çatışma Stratejisi: Oyun Kuramının Yeniden İntibakına Yönelik İzahat” - The Strategy of Conflict: Prospectus for a Reorientation of Game Theory- (Schelling, 1958) isimli makalesi yayınlandı. Artık oyun kuramını çalışmalarında kullanmaya başlayan Schelling, bu çalışması ile oyun kuramcılarının dikkatlerini stratejik etkileşimler, vaat ve tehditler, zımni pazarlıklar, iletişimin rolü, işbirliği yöntemleri, sözleşme ve kuralların tasarlanması, araçların kullanımı ve bunlar gibi aktör olarak bireylerin, şirketlerin ya da devletlerin kullandığı taktiksel davranışlara çekmeye çalışmıştır. Schelling, bu çalışma ile oyun kuramcılarının dikkatlerini çekmekte çok başarılı olamadığını kabul etse de (Schelling, 2005a); daha çok sosyologların, siyaset bilimcilerin ve bir kısım ekonomistin ilgisini çekmeyi başarmıştır.

Londra'da geçirdiği süre boyunca caydırıcılık ve sınırlı savaş kuramlarıyla ilgilenen birçok bilim insanı ve emekli askerle tanışma fırsatı bulan Schelling, kendi oyun kuramsal yaklaşımını o dönem en etkili kullanabileceği alanın

uluslararası askeri politikalar ve özellikle nükleer silahlar üzerine olduğunu fark etti. 1957 yazı boyunca ve daha sonra 1958 yılı Eylül ayından itibaren 12 ay boyunca RAND Corporation² Kaliforniya’da misafir araştırmacı olarak çalıştı. Sovyetler Sputnik’i aynı yılın sonbaharında fırlatmıştı. 1959’da yayınlanacak olan “Ani Saldırı ve Silahsızlanma” –Surprise Attack and Disarmament- (Schelling, 1959) isimli makalesini burada bulunduğu sırada yazdı. Bu makalede, ani nükleer saldırının ilk saldırana avantaj sağladığı sürece engellenmesinin mümkün olmadığını iddia etti. Bu sebeple silahların kontrolü ilk saldırının avantajını ortadan kaldıracak şekilde tasarlanmalıydı. İlk saldırı taraf, rakibin bütün nükleer kapasitesini yok edemediği sürece her zaman bir nükleer saldırıya açık olacaktı. Bu da ilk saldırının caydırılmasını sağlayacak en önemli unsurdur. Bu öngörü garip bir şekilde muhtemel bir ilk saldırı durumunda insanların ya da endüstriyel varlıkların korunmasından çok, önceliği misilleme kabiliyetine sahip nükleer silahların korunmasına tanınmaktaydı. Öncelikli olarak ikinci vuruş kapasitesine sahip silahların korunması ilk vuruşu caydıracak, bir nükleer savaş ihtimalini ortadan kaldıracak ve dolaylı olarak insanların ve diğer beşeri ya da fiziki varlıkların korunmasını sağlayacaktı.

Bir şeyleri şansa bırakan tehdit³ isimlendirmesiyle ortaya koyacağı olasılıksal tehdit⁴ anlayışı ve Schelling noktası diye de tabir edilen odak noktası⁵ yaklaşımı gibi ilerleyen yıllarda literatürde önemli yer alacak olan fikirlerini RAND Corporation’da çalıştığı dönemde geliştirmeye başladı. Schelling, çatışma ve işbirliğine ilişkin 1960’a kadar yaptığı çalışmaları meşhur “Çatışma Stratejisi” -The Strategy of Conflict- (1960a) isimli kitabında bir araya getirdi. Kitap, nükleer caydırıcılığa ilişkin entelektüel bir çerçeve sunmakta ve dehşet dengesine⁶ yönelik özgün bir yaklaşım ortaya koymaktaydı. 1945-1995 yılları arasında yazılmış dünyanın en etkili yüz kitabı arasında gösterilen kitap (The Hundred Most Influential Books Since the War, 1996); sadece uluslararası politika değil, aynı zamanda günlük yaşam ve suçluların davranışı gibi çeşitli konularda da örnekler içermekteydi. Bu kitapla Schelling, dünyanın önde gelen nükleer savaş ve barış kuramcıları arasında sayılmaya başlamıştı.

1958’de Harvard Üniversitesi’ne geçen Schelling, burada çalıştığı ilk yıl Harvard ve MIT (Massachusetts Institute of Teknoloji)’den bir grup

2 Research and Development – Araştırma Geliştirme Kuruluşu

3 The threat that leaves something to chance.

4 Probabilistic threat

5 Focal point ya da Schelling’s point

6 Dehşet dengesi (balance of terror), Soğuk Savaş’ta iki süper gücün sahip oldukları büyük nükleer silah kapasiteleri sebebiyle, çıkacak bir nükleer savaşta dünyanın karşı karşıya olduğu büyük nükleer yıkım tehlikesini tanımlamaktaydı. Bu tehlikenin iki tarafın da nükleer silaha başvurmamasını sağlaması bir denge oluşturmaktaydı.

akademisyen ile her üç haftada bir düzenli olarak bir araya geldikleri ve silahlanma ve silahların kontrolü üzerine tartıştıkları Silahların Kontrolü Merkezi (Center for Arms Control) isimli bir merkez kurdu. Schelling, burada yapılan çalışmalar sonucunda akademisyenlerin ortak fikirlerini temel alan silahlanma ve silahların kontrolüne ilişkin bir kitabı Morton H. Halperin ile kaleme aldı. Kitap, 1961'de Strateji ve Silahların Kontrolü -Strategy and Arms Control- (Schelling ve Halperin, 1961) ismiyle ABD Başkanı John F. Kennedy'nin göreve başlamasından birkaç hafta sonra yayınlandı. Kitapta başlıca vurgulanan düşünce, potansiyel düşmanlar arasında savaş olasılığını azaltmanın, askeri politikaların yanı sıra hasımlar arasında oluşturulacak olan işbirliği düzenlemeleri ile de sağlanabileceği idi. Askeri anlaşmalar ya da silahsızlanma anlaşmaları rakamsal olarak bazı silahların sayısını azaltmanın ötesinde işlevlere sahip olmalıydı. Bu sebeple silahların kontrolü anlaşmaları savaş ihtimalini arttıran askeri mevzilenmelere ya da teknolojilere odaklanmalıydı. Savunma kapasitelerindeki yetersizlik her iki tarafa da ilk saldırıyı teşvik etmesi sebebiyle savaş ihtimalini arttıran bir unsur olarak görülse de, savunmasını garanti altına almış olan bir gücün ilk saldırıya yatkınlığı çok daha fazla olacaktı. Bu sebeple 1972'de Brejnev ve Nixon arasında imzalanan ve her iki tarafın da anti balistik savunma silahlarını sınırlandıran ve bir ölçüde her iki tarafı da saldırıya açık bırakan Anti Balistik Füze Anlaşması bu kitabın öngördüğü bir anlaşma olmuştu. Bu anlaşma ile her iki süper güç anti balistik füzelerini sınırlandırarak savunmalarında bazı açıklar bırakmayı kabul ediyorlardı. Herhangi bir misillemeye karşı kendi savunmasını garanti altına alan güç, ilk saldırıyı gerçekleştirme konusunda daha rahat olacağı için, savunmalarda bazı açıklar bırakmak ilk saldırı yapmayı da caydıracaktı. Kendi savunmasında açık bulunan güç ilk saldırıyı gerçekleştirme cesaretinde bulunmayacak ve böylece iki süper güç arasındaki gerilimin seviyesi düşürülmüş olacaktı. 1985'de tekrar yayınlanan kitabın önsözünde yazarlar, 1972'de imzalanan Anti Balistik Füze anlaşmasının 1961'deki ilk baskıda sundukları modele uygun bir anlaşma olduğunu vurgulamışlardır (Schelling ve Halperin, 1985: xi-xiii).

Silahların kontrolü merkezindeki toplantılara dahil olan Harvard ve MIT'den birçok akademisyen Kennedy hükümetinde milli güvenlik danışmanlığı, Beyaz Saray bilim danışmanlığı, dışişleri bakanlığı genel danışmanlığı gibi önemli görevler üstlendi. Schelling de Kennedy hükümetinde nükleer silah politikasıyla ilgili bazı komisyonların başkanlığını yürüttü. Washington ile Kremlin arasında kırmızı hattın kurulması ve Anti Balistik Füze Anlaşması'na giden sürecin başlaması Schelling'in başkanlığını yürüttüğü komisyonlarca gerçekleştirilmiştir. Schelling aynı zamanda 1961 Berlin krizi sırasında Kennedy hükümetinde dış politika danışmanlığı görevinde bulunmuştur (Schelling, 2005a).

Schelling'in 1960-1966 yılları arasında yaptığı çalışmaların neredeyse tamamı nükleer pazarlık üzerineydi. Caydırıcılık, sivil savunma, esnek mukabele konularında yaptığı bu dönem çalışmalarını "Silahlar ve Etki" -Arms and Influence- (1966) isimli kitabında bir araya getirmiştir. Bu kitabında Schelling, daha geniş bir şekilde nükleer pazarlıklar üzerine çalıştı ve caydırıcılık kuramına ilişkin kendi yaklaşımlarını ortaya koydu. Bu kitap aynı zamanda Schelling'in nükleer strateji üzerine yazdığı en önemli üç kitabının sonuncusudur. En meşhur kitabı "Çatışma Stratejisi" olsa da, fikirlerinin olgunlaşarak son halini aldığı kitap "Silahlar ve Etki" kitabıdır.

Schelling, otuz bir yıl boyunca Harvard Üniversitesi'nde çalıştı. 1969'da Üniversite bünyesinde John F. Kennedy Siyasal Bilgiler Okulu'nun kuruluşunda önemli rol oynadı. Akademik çalışmalarının yanı sıra on yıl boyunca ABD hükümetlerine dış politika danışmanlığı yaptı. 1970 baharında ABD'nin Kamboçya'yı işgal etmesi üzerine bir grup akademisyen arkadaşı ile Başkan Nixon'ın milli güvenlik danışmanı Henry Kissenger ile görüşüp bu işgal politikasına karşı olduğunu ve danışmanlık görevlerine devam etmesinin mümkün olmadığını bildirdi (Schelling, 2005a). Bu tarihten sonra Schelling, ABD hükümetleri nezdinde herhangi bir danışmanlık görevinde bulunmadı.

2. Schelling'in Stratejiye Katkıları ve Soğuk Savaş

Schelling'in hayatı ve eserleri hakkında yazılmış en kapsamlı kitaplardan biri olan "Stratejist: Thomas Schelling'in Hayatı ve Zamanları" - The Strategist: The Life and Times of Thomas Schelling- (Dodge, 2006) isimli kitabın önsözünde Schelling'in hem öğrencisi hem de yakın arkadaşı olan Richard Zeckhauser onun hakkında şunları söylemektedir: "Schelling'i kişisel olarak tanıyanlar onun kibarlığı ve kişisel yorumlarını sunma ve fikirlerini paylaşma konusundaki olağanüstü cömertliği sebebiyle onu çok severler. Onun fikirlerini bilenler, olağanüstü yaratıcılığı karşısında şaşkına dönerler. Onu hiç duymamış olanlar da dahil olmak üzere bütün insanlık, onun nükleer savaşı engelleme konusundaki çalışmaları sebebiyle ona borçludur" (Zeckhauser, 2006: xi). Schelling'in 1950'lerin ikinci yarısında pazarlık kuramına ilişkin çalışmalarıyla başlamak üzere 1970'de ABD'nin Kamboçya'ya müdahalesi üzerine Nixon hükümetindeki danışmanlık görevinden istifa edinceye kadar yapmış olduğu akademik ve diplomatik çalışmaların neredeyse hepsi (Schelling, 1956; 1957; 1958; 1959; 1960a; 1960b; 1960c; 1960d; 1960e; 1960f; 1961; 1962a; 1962b; 1963a; 1963b; 1964; 1966; Schelling ve Halperin, 1961) ve daha sonra Soğuk Savaş sonlanıncaya kadar yaptığı çalışmaların birçoğu (Schelling, 1975; 1976; 1977) bir nükleer savaş çıkma ihtimalini en aza indirmek amacıyla yapılmış

çalışmaları. Soğuk Savaş süresince dünya siyasi tarihindeki belki de en önemli olay bir olayın yaşanmamasıydı (Field, 2014). O olay da herhangi bir nükleer güç tarafından nükleer bir silahın ateşlenmemesi idi. Bu dönemde Soğuk Savaş'ın iki büyük gücü arasında birçok gerilim yaşanmış olmasına rağmen nükleer silaha hiçbir zaman başvurulmadı. Schelling'in ortaya koyduğu çatışma ve işbirliği modellerine ve çıkarımlarına politika yapıcıların dikkatlerini çekmek için vermiş olduğu çabanın bu dönemde nükleer bir savaşın yaşanmamasında önemli katkıları olmuştur (Zeckhauser, 2006: xi).

Robert Aumann ve Thomas Schelling'in oyun kuramı, çatışma ve işbirliği analizine yapmış oldukları katkıların bahsedildiği, İsveç Kraliyet Bilimler Akademisi tarafından yayınlanan metin şu sözlerle başlar: “Savaşlar ve diğer çatışmalar insan mutsuzluğunun en önemli sebeplerindendir. Az da olsa işbirliği, müreffeh bir toplum için bir ön şarttır”(The Royal Swedish Academy of Sciences, 2005: 1). Schelling'in çatışma ve işbirliğini analiz eden çalışmalarının çıkış noktası da buna paralellik göstermektedir. Schelling'e göre savaş sıfır toplamlı değil, negatif toplamlı bir oyundur. Bu sebeple Schelling, en azılı düşmanların bile işbirliği yapmak için ufak da olsa bir sebeplerinin her zaman olduğunu iddia etmektedir (Schelling, 1958: 203). Bunu, “Bugünkü dünyada Ruslar için bir kazanımın (ya da kaybın) mutlaka bizim (ABD) için bir kayıp (ya da kazanç) olduğu doğru değildir. İkimiz de kayıp yaşayabiliriz ve bu, gerçek işbirliği için imkan sağlar. İlk vuruşun avantajını azaltmak her iki taraf için de ortak bir çıkarıdır, çünkü ilk vuruş avantajı savaş çıkma ihtimalini arttıran bir faktördür.”(Schelling, 2005c: 103)⁷ sözleriyle ifade etmiştir. Zeckhauser'e (1989: 158) göre, Clausewitz gibi bir dahi bile savaşın sıfır toplamlı olmayan bir yapıya sahip olduğunu ortaya koyamaması sebebiyle eleştirilebilir. Schelling'in akademik çalışmaları ve ABD hükümetlerine yapmış olduğu danışmanlık görevleri etkin caydırıcılık, iletişim ve stratejik silahların sınırlandırılması üzerineydi (Harford, 2016). Ona göre Soğuk Savaş'ta iki süper güç arasındaki soğuk çatışmanın bir nükleer savaşa tırmanmaması iki tarafın da ortak çıkarına idi ve uğruna işbirliği yapılabilecek bir durumdu. Bu aynı zamanda iki süper gücün dünya üzerinde başka hiçbir gücün birbirine bağımlı olamayacağı kadar büyük ve önemli bir bağımlılık ilişkisi içerisinde olduğu gerçeğini ortaya koymaktaydı. Schelling, büyük güçler arasındaki etkileşimleri şantaj yapan biri ile şantaj yapılanın, bir ebeveyn ile çocuğunun, bir yönetici ile çalışanın arasındaki çatışmalara benzeterek analiz etmiştir. Schelling, bu etkileşimlerin her birinde çatışma olduğu gibi karşılıklı bağımlılığın da mevcut olduğunu öne

7 Schelling'in 1960 yılında “Silahların İstikrarı için Karşılıklı Önlemler”-Reciprocal Measures for Arms Stabilization- başlığıyla Daedalus'ta yayınladığı makalesi, hiçbir değişiklik yapılmadan aynı dergide 2005 yılında tekrar yayınlanmıştır. Alıntı derginin 2005 sayısından yapılmıştır.

sürmektedir. Her türlü çatışmada çatışmanın tarafları birbirlerinin güçlerini sürekli test ederler, fakat durumun ikisinin de çıkarlarını tehlikeye sokacak bir krize yol açmasından çekinirler. Çünkü böyle bir kriz, iki tarafın da çıkarımı olumsuz etkiler. Bu sebeple çatışmanın tarafları krize yol açacak sınırları zorlamadan birbirlerinin gücünü test etmektedirler.

Schelling'in oyun kuramı ve strateji alanında yapmış olduğu katkı ve ortaya koyduğu yaklaşımların tümünün incelenmesi bu makalenin kapsam ve boyut olarak sınırlarının ötesindedir. Yine de onun yaptığı katkıları onu 2005 yılında ekonomi dalında ödüle layık bulan Nobel komitesinin önem attığı yaklaşımları çerçevesinde inceleyebiliriz. Schelling'in ekonomi dalında ve oyun kuramı alanında ödüle layık görülmesinin genel olarak nedeni, oyun kuramsal analizlerle çatışma ve işbirliğine dair anlayışa yapmış olduğu katkılardır. Özel olarak ise Schelling'in yapmış olduğu katkı Nobel komitesi tarafından onun üç farklı yaklaşımına vurgu yapılarak ortaya konmaktaydı. Schelling'in çatışma çözümü ve savaştan kaçınmak amacıyla ortaya koyduğu ve Nobel komitesinin özellikle vurguladığı yaklaşımlardan birincisi aktörün açık bir şekilde kendi seçeneklerini azaltarak kendini avantajlı duruma geçirebileceği, ikincisi misilleme kabiliyetinin savunma kabiliyetinden daha önemli olduğu, üçüncüsü ise kesin olmayan misillemenin⁸ kesin misillemeden⁹ daha inandırıcı ve daha etkili olduğuydu (Nobel Prize, 2005).

Nobel komitesinin üzerinde durduğu birinci yaklaşım olan aktörün açık bir şekilde kendi seçeneklerini azaltarak kendini avantajlı duruma geçirebileceği tezi Schelling'in "Taahhüt Stratejisini"¹⁰ teşkil etmektedir. Tamamıyla mantığa aykırı görünen bu önerme aslında çok çarpıcıdır. Tavuk oyunu örneği ile bu önermeyi açıklamaya çalışalım. Tavuk oyununda düz bir çizgi üzerinde birbirlerine doğru son sürat hareket eden iki aracın sürücüleri karşılıklı olarak birbirlerinin cesaretlerini test etmektedirler. Çarpışmadan kaçınarak direksiyonu kıran sürücü oyunu kaybedecek ve onları izleyen arkadaşları önünde küçük düşecektir. Direksiyonu kırmayıp çizgiden ayrılmayan sürücü ise cesur taraf olarak oyunu kazanmış olacaktır. Fakat her iki sürücünün de direksiyonu kırmaması, şiddetli bir çarpışma sonucu iki tarafın da yok olması ile sonuçlanacaktır. Schelling, tavuk oyununda birbirlerine karşı son sürat yaklaşan iki sürücüdün birisinin direksiyonunu bağlayarak ya da yerinden sökerek yön

8 Uncertain retaliation

9 Certain retaliation

10 İngilizce adı "Strategy of Commitment". Daha önce Türkçe'ye çevrilmemiş bir kavram olması sebebiyle; bağlılık, sorumluluk, yükümlülük, mutabakat, söz, sadakat vs. gibi anlamları da bulunan "commitment" sözcüğü için bu konu bağlamında en uygun Türkçe karşılığın "taahhüt" olacağı düşünülmüştür.

değiştirme seçeneğini ortadan kaldırması ve bunu diğer sürücüye göstermesi ile kendi seçeneklerini sınırlandıracağını, fakat aynı zamanda kendini avantajlı duruma sokacağını iddia etmektedir. Çünkü rakibinin direksiyona yön verme şansının olmadığını bilen karşı taraf, mutlak çarpışmayı önlemek ve yok olmaktan kurtulmak için direksiyonu kıracak ve çizgiden sapacaktır (Schelling, 1966: 116-118).

Aktörün kendi opsiyonlarını sınırlandırarak kendini avantajlı hale getireceği bir başka örnek ise meşhur gemileri yakmak deyiminin geldiği efsanedir. Efsaneye göre Tarık Bin Ziyad komutasındaki Emevi ordusu bugünkü adıyla Cebeli Tarık boğazını aşarak İspanya'ya ayak basar. İspanyolların çok büyük bir ordu ile üzerlerine geldiğini duyan askerleri büyük bir tedirginlik sarar. Bunun üzerine Tarık Bin Ziyad askerlerini yüksek bir tepeye çıkarır ve iki askerine boğazı geçtikleri gemileri yakmaları emrini verir ve gemileri askerlerinin gözü önünde yaktırır. Artık askerlerin gemilere binerek geri çekilme seçenekleri ortadan kalkmış ve savaşmaktan başka çareleri kalmamıştır. Gemileri yakarak kendi seçeneklerini kısıtlayan Tarık Bin Ziyad, taahhüt stratejisini hem kendi askerleri hem de düşman askerleri üzerinde uygulamaktadır. Kendi askerlerine, canlarını kurtarmak için savaşmaktan başka seçenekleri kalmadığını; düşman askerlerine ise karşılarındaki ordunun geri çekilme şansı kalmadığı için sonuna kadar savaşacaklarını göstermektedir. Tarık Bin Ziyad düşman askerlere, bizim geri çekilme gibi bir şansımız yok, fakat siz geri çekilebilirsiniz mesajı vermektedir. Bunun sonucunda Tarık Bin Ziyad kendi sahip olduğu seçenekleri kısıtlayarak düşman önünde kendini avantajlı duruma sokmuş ve büyük bir zafer elde etmiştir.

Bu durumu başka bir şekilde ifade etmek gerekirse, çatışma şartlarında bir aktör diğer bir aktörü istemeyeceği bir şey yapması halinde cezalandıracağını söyleyerek tehdit eder. Tehdit, inandırıcı olduğu ölçüde işe yarayacaktır. Tehdidi yerine getirmek, yani karşı tarafı cezalandırmak çoğu zaman cezalandıran için de maliyet içermektedir ve bu sebeple tehdit eden aktör, diğer aktör istenmeyen davranışı sergilese de iddia ettiği cezalandırmayı gerçekleştirmeyebilir. Bunu öngören tehdit edilen aktör, tehdidi inandırıcı bulmayacak ve bildiğini okumaya devam edecektir. Bu sebeple tehdit eden aktör tehdidini inandırıcı hale getirmek zorundadır. Bunu da, istenmeyen davranış gerçekleştiği takdirde kendini öne sürdüğü tehdidi yerine getirmek zorunda bırakacak şekilde seçeneklerini sınırlandırarak yapar. Kendi seçeneklerini sınırlandırma tavuk oyununda direksiyonu bağlamak iken, savaşta ise geri çekilme seçeneği sunan gemilerin yakılmasıdır. Aktör, istenmeyen davranış gerçekleştiği takdirde kendini ortaya koyduğu tehdidi yerine getirmek zorunda bırakır ve diğer aktörün de bunu bilmesini sağlar. Bu şekilde tehdidi inandırıcı olacak ve diğer aktörün karşısında kendini avantajlı duruma geçirecektir.

Stratejik öngörüye sahip Antik Yunan tarihçisi ve generali olan Xenophon da benzer bir stratejiyi iki taraflı olarak hem kendi askerlerine hem de düşman askerlerine yönelik kullanmıştır. Xenophon kendinden çok daha güçlü ve büyük Pers ordusuyla karşılaştığında ordusunu, askerlerin geri dönüp kaçamayacakları şekilde bir uçurumun kenarına yerleştirir. Askerlerin hayatta kalmak için çarpışmak ve zafer kazanmaktan başka çareleri yoktur. Düşman askerinin kendinden daha güçsüz olduğu durumlarda ise kendi askerlerini, düşman askerlerinin gerisinde kaçabilecekleri bir yer bırakacak şekilde yerleştirir. Bu şekilde güçsüz olan düşmana geri çekilme imkanı sunmuş ve düşmanın daha yüksek bir motivasyon ve kararlılıkla kendisine saldırmasını engellemiş olur. Peloponez Savaşı'nda Atina komutanı olan bir diğer Antik Yunan tarihçisi ve generali Thucydides de stratejinin esasının karşı tarafın bakış açısıyla problemleri tespit ederek kendini avantajlı duruma geçirmek olduğunu iddia etmiştir (Dodge, 2012: 10).

Schelling'e göre etkili taktikler genellikle seçim özgürlüğünün gönüllü ve geri döndürülemez bir şekilde sınırlandırılması ile oluşturulur. Bu bir çelişki gibi görünse de, bir aktörün rakibini kontrol etmesi ya da baskı altında tutması kendi seçeneklerini kısıtlama hatta ortadan kaldırma gücüne bağlıdır. Bu anlamda seçeneklerinin olmaması aktörü güçlü kılan bir durumdur. Köprüleri yakmak rakibi bozabilir. Birçok durumda aktörün sahip olduğu hareket seçeneklerini ortadan kaldırabilme yeteneği onu rakip karşısında avantajlı duruma sokar (Dodge, 2012: 79).

ABD askerlerinin Berlin'den çekilmemesinde, NATO'nun kurulmasında, ABD başkanları Johnson ve Nixon'ın ABD'nin Vietnam politikasının arkasında durmaması halinde ABD'nin vereceği sözlerin ya da yapacağı tehditlerin ne ortakları ne de düşmanları üzerinde inandırıcı olmayacağına ilişkin söylemlerinde Schelling'in taahhüt stratejisini görmekteyiz. Taahhüt stratejisi çok farklı ve derin bir stratejik öngörü ortaya koymakta olsa da; şunu da kabul etmeliyiz ki, bu stratejinin geçerliliğini test eden sistemsal bir araştırma henüz bulunmamaktadır. Bu strateji aynı zamanda tehlikeli de bir stratejidir. Stratejiye göre taahhütte bulunan aktör geri çekilmek, taahhüdünden dönmek zorunda kalırsa aktörün karşılaşacağı maliyet çok yüksek olabilmekte ve inandırıcılığı zayıflamaktadır. Ya da tavuk oyununda olduğu gibi diğer aktör geri adım atmazsa, iki aktör de yok olma tehlikesiyle karşı karşıya kalmaktadır (Jervis, 2016). Schelling kriz durumlarında aktörlerin, aldıkları kararları rakip aktöre uygulatma isteği ve beklentisi içinde olduklarını, ancak aktörün esas yapması gerekenin rakibin davranışlarını aktörün istediği şekilde uyarlamaya yönlendirecek sistemin tasarlanması olduğunu öne sürmektedir (Schelling, 1964: 216).

Nobel komitesi tarafından dikkat çekilen Schelling'in yaklaşımlarından ikincisi misilleme kapasitesinin savunma kapasitesinden daha önemli olduğu idi. Bernard Brodie ve Albert Wohlstetter ile birlikte caydırıcılık kuramını geliştiren üç önemli stratejistten biri olarak kabul edilen Schelling, caydırıcılıkta savunma kabiliyetinden çok misilleme kabiliyetinin önemli ve etkili olduğunu savunmaktadır. 1930'ların başına kadar caydırıcılık literatürü caydırıcılığı iki farklı şekilde ele almaktaydı. Birincisi, yeterince güçlü bir savunma inşa ederek potansiyel bir saldırganın girişimlerinin anlamsız kılınması ve saldırganın saldırmamayı tercih etmesinin sağlanması; ikincisi ise hücum kapasitesinin geliştirilmesi ile düşmanı saldırıyla tehdit ederek silahsızlanmasını sağlamaktı (Lieshout, 2011: 181-3). Savunmayı güçlendirerek yapılan caydırıcılık tehlikeliydi ve istikrar sağlamaktan uzaktı, çünkü savunmasını garanti altına almış bir gücün başka bir güç tarafından caydırılması imkansızdı. Savunmasını garanti altına almış olan gücün ilk saldırıyı gerçekleştirmekte tereddüt duymaması sistemin istikrarı ve güvenliği için tehlikeli bir durumdu. Saldırı ile tehdit ederek caydırmak ise saldırgan bir tutum olması sebebiyle doğası gereği caydırıcılıktan uzaktı. Bu sebeple Schelling en iyi caydırıcılığın misilleme kapasitelerindeki gelişmişlik ile sağlanabileceğini savunmaktaydı. Gelişmiş misilleme kapasitelerine sahip olduğu sürece, saldırısına en az aynı şiddette bir saldırı ile karşılık verileceğini bilen saldırgan ilk saldırıyı gerçekleştirmemeyi tercih edecek ve bu şekilde caydırıcılık sağlanmış olacaktı. Misilleme kapasitesine sahip silahların savunulması öncelikli olmalıydı. Özellikle nükleer bir savaş söz konusu olduğunda, ilk saldırı ile karşı tarafın bütün nükleer kapasitesini yok edemeyeceğini ve dolayısıyla kendisinin de bir nükleer saldırıyla karşı karşıya kalacağını bilen saldırgan ilk saldırıyı yapmayacak ve istikrar sağlanacaktı (Schelling, 1966: 226-230). Schelling (1960d: 7), caydırıcılık ve strateji ile ilgili şunları söylemekteydi: “Strateji geleneksel olarak bir savaş yönetimi bilimidir. Fakat günümüzde strateji; başlamış bir savaşı idare etmekten çok, dış politikanın yürütülmesinde potansiyel askeri güçten faydalanılması ile ilgilenmektedir. Caydırıcılık, stratejiye ilişkin olsa da tamamen askeri bir kavram değildir. Saldırıyı caydırmak için belli askeri kabiliyetlere ihtiyaç olsa da, aslında caydırıcılık olası düşmanın tercihlerini, yönelimlerini ve düşüncelerini aktörün çıkarları doğrultusunda etkilemekle ilgilenir. Caydırıcılık sadece aktörün askeri anlamda ne yapabileceğine değil, yapabileceklerini nasıl diğer aktöre gösterebileceğine bağlıdır... Caydırıcılık sadece tehdit değil, aynı zamanda vaat de içerir. Caydırıcılığın gerçekleşmesi için, olası düşmanın yanlış davranışta bulunduğu cezalandırılacağına inandırılmasının yanı sıra doğru davranışta bulunduğu da cezalandırılmayacağına inandırılması gerekmektedir.”

1961 Berlin Krizi'nde Sovyet lideri Nikita Kruşçev, ABD askerlerinin Batı Almanya'daki üslerden çekilmemesi halinde saldırı tehdidinde bulundu. Böyle

bir girişimin nükleer savaşa sebep olacağı çok açıktı. ABD nükleer tehdidi engellemek için Batı Berlin'deki askerlerini çekecek miydi? Schelling'in danışmanlığını yaptığı Başkan Kennedy Berlin'de konuşlanmış on iki bin ABD askerini geri çekmedi. Çünkü Schelling, Kruşçev'in blöf yaptığının farkındaydı. Bu durumda Schelling'e göre odak noktası -yani aktörlerin birbirleriyle iletişim kurmadan kendi başlarına en uygun olduğuna inandıkları denge- nükleer silahlara başvurulmayan denge idi. ABD askerlerine saldırması halinde olayların nükleer bir savaşa dönüşme ihtimalinin çok yüksek olduğunun Sovyetler tarafından da kabul edileceği Schelling'e göre şüphe edilmeyen bir gerçektir. ABD, askerlerini geri çekmeyerek aynı zamanda kendi seçeneklerini sınırlandırmakta ve rakip karşısında kendini avantajlı duruma getirmekteydi. Schelling haklıydı. ABD askerlerinin çekilmemesi üzerine Sovyetler saldırmadı ve Berlin Duvarı'nı inşa etmeye başladı (Dodge, 2012: 38, 82).

Soğuk Savaş'ta Schelling'in üzerinde durduğu bir başka odak noktası ise silahlanmaya ilişkindir. Ona göre iki süper güç arasındaki silahlanma yarışı bir tür mahkumun ikilemi durumuydu ve bir şekilde buna son verilmesi gerekiyordu. Bu sebeple Schelling silahların kontrolünü savundu. Daha 1960'ların başında ABD ile Sovyetler arasında "Özel Gözetim Gücü" -Special Surveillance Force- adını verdiği, silahların karşılıklı denetimine ilişkin bir yapının kurulmasını önermişti. Bu yapının işlevi aktörlerin daveti üzerine birbirlerinin silahlanma faaliyetlerini gözlemlemek iken, amaç ise karşılıklı şüphelerin yüksek, ve caydırıcılığın düşük olması sebebiyle krizlerin büyük çaplı savaflara dönüşmesinin önüne geçmektir (Schelling, 1960f: 1). İki süper güç arasında silahların kontrolüne ilişkin bir işbirliği iki tarafın da çıkarına iken, iki taraf da birbirinden daha üstün olma çabasıyla silahlanmaya çok büyük kaynaklar ayırmaktaydı. Schelling, her iki taraf için de silahlanma konusunda en etkili stratejinin yani odak noktasının birbirlerinin silahlanma seviyelerini takip edebildikleri ve hiçbir tarafın diğerinden daha üstün olmak için uğraş vermediği bir yapı olduğuna iki tarafı da ikna etmeye çalıştı. Schelling'in fikirleri Stratejik Silahların Sınırlandırılması Anlaşması (SALT I) ve Anti Balistik Füze (ABM) Anlaşmasının imzalanmasında çok etkili olmuştur (Dodge, 2012: 144).

Schelling, bir gece evinden gelen seslere uyanan silahlı ev sahibinin silahlı hırsızla karşılaşması ve silahlarını birbirlerine doğrultmasını uluslararası silahlanmaya örnek olarak göstermektedir. Bu karşılaşmada her iki taraf da silahlar ateşlenmeden hırsızın evden ayrılmasının en doğru tercih olduğunu düşünse de, diğer tarafın her an silahını ateşleyeceği korkusunun ve karşılıklı güvensizliğin silahların ateşlenmesine sebep olması çok büyük olasılıktır. Her iki tarafın da amacı saldırıdan ziyade sadece kendisini korumak olsa da, bu durum silahların ateşlenmesini engelleyememektedir (Schelling, 1960a: 207). Schelling'in bu benzetmesini kullanan Pinker (2016), bu karşılıklı güvensizlik

durumunu Hobbesian Trap ya da Schelling İkilemi (Schelling Dilemma) olarak tabir etmiştir. Schelling'e göre ani saldırının kaynağı da bu karşılıklı güvensizlik, iletişim eksikliği durumudur ve önlenmesi gerekmektedir. Bu sebeple Schelling silahsızlanmayı değil silahların kontrolünü savunmuştur. Çünkü ona göre silahları yok edebilirsiniz de silahları tekrar üretecek beyinleri yok etmeniz ya da o bilgiye sahip hafızaları silmeniz mümkün değildir. Bu sebeple silahlar her an yeniden üretilir. Silahsız bir dünya, herhangi bir gücün kısa sürede üreteceği yeni silahlarla, silahsız rakibine karşı çok hızlı bir şekilde avantajlı duruma geçebileceği bir sistemdir. Bu sebeple silahsızlanma, aktörlerin silahlanmaya yönelik dürtülerini ortadan kaldıracak bir mekanizma olmaktan ziyade aktörleri yeniden silahlanmaya teşvik eden bir yapıdır (Schelling, 1962a: 392; 1963b: 474).

Nobel komitesi üçüncü olarak Schelling'in kesin olmayan misillemenin kesin misillemeden daha inandırıcı ve etkili olduğunu iddia ettiği yaklaşımı üzerinde durmuştur. 1950'lerde ABD'de yaygın görüş, Avrupa'ya yönelik herhangi bir Sovyet saldırısını caydırmak ancak ABD'nin stratejik nükleer silah kullanma tehdidinde başvurması ile sağlanabileceği yönündeydi (Jervis, 2016). Fakat Schelling'in bu konuda stratejik duruşu çok farklıydı. Schelling, Avrupa'da silahlanmanın Sovyet saldırılarını durdurmaya yönelik olması gerektiği görüşünü reddetmekteydi. Ona göre bu görüş, sınırlı savaşların taktiksel operasyonlar olduğu düşüncesine dayanmaktaydı (Schelling, 1961: 363). Fakat Schelling, Soğuk Savaş döneminde yaşanacak sınırlı bir savaşın her an nükleer bir savaşa dönüşme ihtimali olduğunu ifade etmiştir (Schelling, 1962b: 421). Bu sebeple sınırlı ve taktiksel savaşların dahi ortaya çıkmadan önlenmesi ve tarafların caydırılması gerekmektedir. Bu doğrultuda savunma silahlarının kapasitesi ve bir saldırıyı savunabilme kabiliyetinden çok, misilleme kabiliyetine önem veren ve ancak misilleme kabiliyetinin varlığı ile ilk vuruş caydırılabilir diyen Schelling, misillemeyi de kesin misilleme ve kesin olmayan misilleme olarak ikiye ayırmıştır.

Misillemenin yapılması misillemeyi gerçekleştiren aktöre de büyük maliyetler yüklemekte ise, aktörün istenmeyen davranış karşısında misilleme yapacağı tehdidi yeterince inandırıcı olmayabilir (Schelling, 1960a: 187-203). Örneğin, Sovyetlerin Doğu Avrupa'da ya da Kore'de girişeceği ufak çaplı askeri müdahalelere karşı ABD'nin kesinlikle nükleer silah kullanacağı yönünde tehdidi çok inandırıcı bir tehdit değildir. Sovyetler tarafından gerçekleştirilecek ufak çaplı konvansiyonel müdahalelere karşılık ABD'nin nükleer bir tırmanmaya yol açacak şekilde nükleer silah kullanma tehdidi inandırıcılıktan uzaktır. ABD, bu şekilde kesin misillemeye yönelik bir tehdit kullanmak yerine, Sovyetler'in atacağı bu tarz adımların ileride nükleer bir gerilime sebep olma ihtimali olduğunu anlamalarını sağlayacak adımlar atması gerekmektedir. Örneğin,

Truman'ın Amerikan askerlerini Almanya'ya yerleştirmesi böyle bir stratejinin ürünüdür ve bir çeşit kesin olmayan misilleme taktiğidir. Sovyetlerin Doğu Almanya'ya yönelik yapacağı konvansiyonel bir saldırının nükleer saldırı ile cevap verileceği inandırıcı bir tehdit değildir. Fakat Almanya'ya yerleştirilen ABD askerlerinin böyle bir saldırıda zarar görmesi, Sovyetler tarafından yapılacak konvansiyonel bir saldırının istenmeyerek de olsa nükleer savaşa tırmanma ihtimalini ortaya koymaktadır. Bu aynı zamanda ABD'nin Avrupa'daki müttefiklerine, gerekirse onları korumak için bir nükleer gerilimi göze alacağı yönünde taahhüdünü göstermesi olarak da açıklanabilir. Schelling bu politikayı “bir şeyleri şansa bırakan tehdit”¹¹ olarak isimlendirmiştir. Bir kavşakta karşı karşıya gelen ve birbirinden yol isteyen iki sürücünden birinin diğerini “önümden çekil yoksa arabana çarparım diyerek tehdit etmesi çok inandırıcı bir tehdit olmayabilir. Çünkü böyle bir durumda tehdit edenin de arabası zarar görecektir. Fakat tehdit edenin, diğer sürücüye kaçacağı belli bir aralık bırakarak üzerine yüksek bir süratle arabayı sürmesi, tehdit eden aktör çarpışma niyetinde olmasa da bir hata sonucunda çarpışma gerçekleşme ihtimali doğuracağı için, çok daha inandırıcı bir tehdit olacaktır (Schelling, 1960c: 134).

Kesin olmayan misilleme kavramı Schelling'in ortaya attığı başka bir yaklaşımdan da bahsetmemizi gerektirmektedir. Bu yaklaşım “mantıksızlığın rasyonelliği”¹² yaklaşımıdır. Pazarlık gücünü aynı zamanda kandırma ya da blöf yapma gücü olarak nitelendiren Schelling'e (1956) göre herhangi bir rekabet ya da pazarlık durumunda bir aktör için rasyonel görünen diğer aktör için rasyonel görünmeyebilir. Örneğin rekabet halindeki A aktörü, B aktörünün rasyonel olarak kabul ettiği varsayımlar çerçevesinde hareket etmiyor olabilir. Bu sebeple B aktörü, A aktörünü irrasyonel ya da mantıksız olarak kabul ediyor ve bu sebeple A'nın potansiyel davranışlarını öngöremiyor olabilir ve sonucunda bu durum A'nın oyunu kazanmasına sebep olabilir. Eğer A aktörü gerçekte irrasyonel, aptal ya da mantıksız değil fakat oyunu kazanmak için öyleymiş gibi davranıyorsa, bu onun mantıksızlığının oyunu kazanmak anlamında rasyonel davranış olduğu anlamına gelir. Ayaklarından birbirlerine kelepçelenmiş bir şekilde uçurum kenarında duran iki kişi düşünün. Biri pes ettiği takdirde diğeri serbest kalacak ve büyük bir ödül kazanacaktır. Karşınızdakini pes ettirmek için ne yaparsınız? Onunla beraber sizin de düşeceğiniz ortadayken, onu uçurumdan itmekle tehdit etmek ne kadar inandırıcı bir tehdittir? Schelling'in buna cevabı uçuruma yaklaşarak dans etmektir. İkinizi de uçurumdan atmakla tehdit etmek kesin bir misilleme tehdididir ve tehdit edenin de uçurumdan düşüp ölmesi ile sonuçlanacaktır. Fakat uçurumun kenarında dans etmek kesin olmayan bir

11 The threat that leaves something to chance.

12 Daha önce Türkçe çevirisi bulunmayan kavramın orijinal adı “rationality of irrationality”dir.

misillemedir. Düşebilirsin de düşmeyebilirsin de. Bir olasılık içerir. Aktör, diğer aktörü kendi mantıksızlığına ya da deliliğine ve uçurumdan aşağı düşme ihtimallerinin olduğuna inandırır, onu pes ettirebilir ve oyunu kazanır. Bu durum mantıksızlığın rasyonelliğidir (Kimball, 2005).

Schelling, çatışmanın taraflarının arasında şekli anlaşmalardan çok genellikle zımnî mutabakatların var olduğunu iddia etmekteydi (Schelling, 1960a: 53-58). Nobel ödülünü aldığı konuşmasında şunu söylemiştir: “Sovyetler, Avrupa’daki herhangi bir savaşın otomatik olarak bir nükleer çatışmaya dönüşeceğini açıkça dile getirmesine rağmen Moskova’nın bir nükleer savaşta teorik olarak hiçbir işe yaramayacak olan konvansiyonel silahlara çok büyük yatırım yapması ABD ve Sovyetler arasındaki zımnî mutabakatı göstermekteydi” (Schelling, 2005b: 367-8). Bu politika adeta ABD ve Sovyetler arasındaki imzalanmamış bir silah denetimi anlaşması gibiydi. Ona göre bu anlayış 1972 yılında imzalanan anti-balistik füze sistemlerinin sınırlandırma anlaşmasından sonra Soğuk Savaş’ın en önemli imzalanmamış anlaşmasıydı.

Schelling’in Soğuk Savaş stratejisine dair geliştirdiği yaklaşımlar sinemada da yer bulmuştur. 1960’ta yayınladığı “Meteorlar, Kötülük ve Savaş” (Schelling, 1960b) isimli makalesinde Schelling, ABD ve Sovyetler arasında kazara bir nükleer savaş çıkma ihtimalini aynı konuyu kurgulayan üç farklı romanı inceleyerek tartışmıştır. Bu romanlar Red Alert (George, 1958), On the Beach (Shute, 1957) ve Alas Babylon (Frank, 1959)’dur. Schelling’in Peter George¹³ tarafından yazılan “Red Alert” isimli roman hakkındaki yorumunu okuyan yönetmen Stanley Kubrick, Schelling ve George’u bir araya getirerek bu romandan uyarlanan bir film çekmek ister. Schelling’in çekimlerinde danışman olarak yer aldığı “Dr. Garipaşk” (Dr Strangelove Or: How I Learned to Stop Worrying and Love the Bomb) filmi bu şekilde ortaya çıkmıştır. Film, iki süper güç arasında bir nükleer savaş çıkma ihtimalini konu alan bir komedidir. Ruhsal bozuklukları olan bir ABD hava kuvvetleri komutanının hiçbir gerekçe yokken B-52 bombardıman uçaklarına nükleer saldırı emri vermesi üzerine, uçaklarla iletişim kuramayan ABD başkanının Moskova ile iletişim kurarak bir nükleer savaş çıkmasını engelleme girişimlerini konu almaktadır. Aktörün sahip olduğu hareket opsiyonlarını doğru şekilde kısıtlamanın aktörü avantajlı duruma getirebileceğini savunan Schelling, iki tarafın da nükleer silaha sahip olduğu Soğuk Savaş ortamında herhangi bir nükleer saldırıya uğranıldığında otomatik olarak nükleer saldırı ile karşılık verecek mekanizmaların yer almasını ve her iki tarafın elinde bulunan bu silah ve mekanizmaların karşı tarafça da bilinmesi

13 Peter Bryant takma ismini kullanan Peter George, ABD askeri istihbaratında çalışmaktaydı. Haziran 1966’da intihar eden George’un intiharında her an bir nükleer savaş çıkma ihtimalinin onda yaratmış olduğu korkunun da etkisi olduğu düşünülmektedir.

gerektiğini savunmuştur. Ancak bu şekilde ilk saldıran taraf herhangi bir avantaj elde etmemiş ve bir nükleer saldırı gerçekleşme ihtimali ortadan kalkmış olur. Dr. Garipaşk filminde bu duruma da atıf yapılmaktadır. Nükleer saldırı emrini alan ABD uçaklarıyla iletişim kuramayan ABD başkanı Moskova ile iletişim kurar ve Sovyetlerin herhangi bir nükleer saldırıya maruz kaldıklarında otomatik olarak devreye girecek ve herhangi bir insan tarafından durdurulması mümkün olmayan “Kıyamet günü Silahı” (Doomsday Machine) adını verdikleri bir mekanizmaya sahip olduklarını öğrenir. Sovyetler tarafından üretilen bu silah Schelling’in vurguladığı kendi opsiyonlarını kısıtlayarak avantajlı duruma geçmek önermesine örnek teşkil etmektedir. Böyle bir silahın amacı, yüzde yüz misilleme garantisi verdiği için ilk vuruş avantajını ortadan kaldırmak ve bir caydırıcılık unsuru olmaktır. Fakat böyle bir silahın caydırıcı olması ancak ve ancak bu silahın varlığından karşı tarafın da haberi olduğu sürece söz konusudur. Tıpkı tavuk oyununda direksiyonu bağlayan ya da yerinden söken sürücünün bunu diğer sürücüye göstermesi ya da gemilerini yakan komutanın bunu askerlerine göstermesi ve düşmanın bundan haberdar olmasını sağlaması gibi, aktör seçeneklerini kısıtladığını diğer aktöre gösterdiği sürece bu strateji işe yarayacaktır.

Gündelik hayatın içindeki pazarlık süreçlerinde de aktörlerin kendi seçeneklerini sınırlandırarak kendilerini avantajlı duruma geçirdikleri görülmektedir. Örneğin mağaza satış görevlisinin, indirim talep eden müşteriye herhangi bir indirim yapma konusunda yetkisinin olmadığını söylemesi bu duruma bir örnektir. Fakat Dr. Garipaşk filminde Sovyetlerin Kıyamet Günü silahında olduğu gibi bazı durumlarda bu tip stratejiler riskli de olmaktadır. Bir ani saldırıya karşılık kesin misillemeyi garanti etmesi sebebiyle ilk saldırıyı engelleme gücü çok yüksek olan böyle bir silah, herhangi bir teknik hata sonucunda yok yere bir nükleer savaş çıkarma potansiyeline de sahiptir. Sonuç olarak bu silah bir ABD saldırısını tespit ettiğinde otomatik olarak Sovyetleri bütün nükleer kapasitesiyle saldırıya geçiren bir bilgisayardan ibarettir (Dodge, 2012: 42).

Schelling’in ortaya attığı bu düşünceler sadece insanların çatışmanın ne olduğuna ilişkin düşüncelerini değiştirmekle kalmadı aynı zamanda Soğuk Savaş da şekillendirdi. Soğuk Savaş’ın başında ABD ve Sovyetler arasında Schelling’in tabir ettiği şekilde güvenilir bir iletişim yoktu. Bu sebeple Soğuk Savaş’ın her an bir nükleer savaşa dönüşme ihtimali söz konusuydu. Küba Krizi’nde dünya nükleer bir savaşın eşiğinden döndü. Schelling’in katkıları her iki tarafa da istenmeyen olayların meydana gelmemesi için birbirlerini caydırmayı sistematik olarak düşünmeyi öğretti. Bu da sonuç olarak Soğuk Savaş’ın iki süper gücün nüfus alanları için birbirleriyle mücadele halinde olduğu fakat aynı zamanda zımnî olarak oyunun kurallarını kabul ettiği ve sınırları fazla

zorlamadığı istikrarlı bir mücadele haline gelmesini sağladı. Soğuk Savaş genel olarak caydırıcılık politikaları etrafında şekillenmiştir. Bu caydırıcılık politikaları da Schelling'in inandırıcı tehdit anlayışına dayanmaktadır (Farrell, 2016).

3. Diğer Çalışmaları

Schelling dış politika danışmanlığı görevlerinden istifa ettikten sonra dış politika ve silahlanma dışında konularla da ilgilenmeye başladı. Fakat Schelling'in çalıştığı konular yine insan davranışları ve stratejik tercihleri üzerine idi. 1970'lerde Schelling, kişilerin bireysel tercihlerinin bilerek ya da bilmeyerek toplumsal olaylar haline dönüşebileceği üzerine çalışmalar yapmıştır. İleride "Schelling'in Ayrışma Modeli"¹⁴ olarak isimlendirilecek olan bu çalışma ile Schelling, cinsiyet, yaş, gelir düzeyi, konuştuğu dil, sahip olduğu inanç sistemi, rengi vs. gibi özelliklerin insanların toplumsal yaşayışında farklı tercihlerde bulunmasında nasıl etkili olduğunu ve insanların toplumsal hayatlarında neden kendine benzer özelliklere sahip bireylerle daha çok bir arada bulduklarını incelemiştir (Schelling, 1971a). İnsanların mesleklerini ya da yaşadıkları semtleri seçerken bu tip ayırt edici özelliklerinin nasıl etkili olduğunu, neden ABD'de bazı mesleklerde bazı etkin grupların baskın olduğunu ya da Çin mahallesi, Türk mahallesi, Hint mahallesi gibi semtlerin oluşmasını ne gibi motivasyonların tetiklediğini anlamaya çalışmıştır. Bu konudaki çalışmalarının çoğunu "Mikro Dürtüler ve Makro Davranışlar" -Micromotives and Macrobehaviors- (Schelling, 1978a) isimli kitabında toplamıştır. Schelling farkında olmadan bu çalışması ile ileride "Aktör Temelli Sayısal Modelleme"¹⁵ olarak bilinecek bir çalışma alanının ortaya çıkmasına sebep olmuştur (Jackson et al, 2017).

ABD Ulusal Bilimler Akademisi'nde madde bağımlılığı ve bağımlı davranışlarını araştıran bir komitede yedi yıl çalışması bazı bağımlılıkları, düşkünlükleri ve kusurları olan insan davranışlarıyla ilgilenmesine sebep oldu. Bu alandaki çalışmalarından oluşan birçok makale (Schelling, 1971b; 1973; 1978b; 1978c) ve iki önemli kitap yazdı. Kitaplarından biri "Tercih ve Sonuç" - Choice and Consequence- (Schelling, 1984), diğeri ise içinde Schelling'in 1980'lerden sonra çalışmaya başladığı bir diğer konu olan küresel ısınma ve iklim değişikliği üzerine makalelerinin de olduğu "Taahhüt Stratejileri" - Strategies of Commitment- (Schelling, 2006) isimli kitabıdır.

14 Schelling's Model of Segregation.

15 Agent Based Modelling

Sonuç

Schelling alışıldık oyun kuramcılar gibi değildi. Vardığı sonuçlar başta sıklıkla mantığa ve sezgilere aykırı görünmekteydi. Yapmış olduğu kurgular matematiksel hesaplamalara dayalı olmaktan çok, günlük meselelerden savaş tatbikatlarına kadar her çeşit kurguda insan davranışlarına ilişkin gözlemlere, psikolojiye ve tarihsel örneklere dayanmaktaydı. Çalışmaları kuramsal olmasının yanında derinlemesine de ampirikti. Schelling bir ekonomist olsa da, çatışma ve işbirliğini anlamaya yönelik modellemeleri ve Soğuk Savaş stratejisine dair çalışmaları ile uluslararası ilişkiler literatürüne hatırı sayılır katkıları olmuş önemli bir stratejist ve bilim adamıydı.

Geliştirdiği belki de en dikkat çekici strateji olan taahhüt stratejisi ile müzakere, pazarlık ya da çatışma sürecinde olan bir aktörün sahip olduğu hareket seçeneklerini kısıtlayarak diğer aktör karşısında kendini avantajlı hale geçirebileceğini iddia etti. Ona göre savaş sıfır toplamlı bir oyun değil, her zaman negatif toplamlı bir oyundu. Bu sebeple en azılı düşmanların bile işbirliği yapmak için her zaman nedenleri vardı. Çatışma taraflarının arasında şekli anlaşmalardan çok, genellikle zımni mutabakatlar bulunduğunu savundu. Schelling, ani saldırıya karşı en iyi önlemin savunma ile değil misilleme ile sağlanabileceğini iddia etmekte, barış ve istikrara ancak üst seviye misilleme kapasiteleri ile ulaşılabileceğini savunmaktaydı. Özellikle nükleer silahlar söz konusu olduğunda misilleme mekanizması, ilk saldırı gerçekleştiğinde hiçbir beşeri unsurun müdahalesine imkan vermeyecek şekilde tereddütsüz olarak karşılık verecek şekilde çalışmalıydı. Ona göre ilk vuruşu, ancak ikinci vuruş kapasitesine sahip böyle bir mekanizma caydırabilirdi. Misilleme tehdidi birçok durumda misillemeyi yapacak aktöre de aşırı maliyet yüklemesi sebebiyle kesin misillemedense kesin olmayan misillemenin daha inandırıcı ve etkili olduğunu savundu. Pazarlık stratejisi, silahların kontrolü, caydırıcılık, çatışmada iletişimin önemi gibi konularda yaptığı çalışmalarla yalnız Soğuk Savaş'a tesir etmekle kalmadı, bu konuları çalışmaya devam eden ekonomi ve uluslararası ilişkiler araştırmacıları için çok önemli eserler bıraktı.

Kaynakça

- Ayson, Robert (2004), *Thomas Schelling and the Nuclear Age, Strategy as Social Science* (London: Frank Cass).
- Carvalho, Jean-Paul (2007), "An Interview with Thomas Schelling", *Oxonomics* 2 (1-2): 1-8.
- Dodge, Robert V. (2006), *The Strategist: The Life and Times of Thomas Schelling* (New Hampshire, Hollis Publication).

- Dodge, Robert V. (2012), *Schelling's Game Theory, How to Make Decisions* (New York: Oxford University Press).
- Farrell, Henry (2016), "Thomas Schelling Has Died. His Ideas Shaped the Cold War and the World", https://www.washingtonpost.com/news/monkey-cage/wp/2016/12/13/thomas-schelling-has-died-his-ideas-shaped-the-cold-war-and-the-world/?utm_term=.049d1131fa94 (03.02.2017).
- Field, Alexander J. (2014). "Schelling, von Neumann, and the Event that Didn't Occur", *Games*, 5(1): 53-89.
- Frank, Pat (1959), *Alas Babylon* (New York: Lippincott).
- George, Peter (1958), *Red Alert* (New York: RosettaBooks).
- Grimes, William (2016), "Thomas C. Schelling Master Theorist of Nuclear Strategy Dies at 95", <https://www.nytimes.com/2016/12/13/business/economy/thomas-schelling-dead-nobel-laureate.html> (02.03.2017).
- Harford, Tim (2016) "Thomas Schelling, economist, 1921-2016", <https://www.ft.com/content/aa04e73a-c3a6-11e6-9bca-2b93a6856354> (21.05.2017).
- Jackson, Joshua Conrad; Rand, David; Lewis, Kevin; Norton, Michael I., ve Gray, Kurt (2017), "Agent-Based Modeling: A Guide for Social Psychologists", *Social Psychological and Personality Science*, 8 (4): 387-395.
- Jervis, Robert (2016), "Thomas C. Schelling: A Reminiscence", <https://warontherocks.com/2016/12/thomas-c-schelling-a-reminiscence/> (05.05.2017).
- Kimball, Jeffrey (2005), "Did Thomas C. Schelling Invent the Madman Theory?", <http://historynewsnetwork.org/article/17183> (24.06.2017).
- Kubrick, Stanley (1964), *Dr. Strangelove Or: How I Learned to Stop Worrying and Love the Bomb* (Columbia Pictures Corporation).
- Lieshout, Robert H. (2011). "Deterrence Theory", Dowding, Keith (Der.), *Encyclopedia of Power* (California: Sage Publications): 181-184.
- Morgenstern, Oskar (1961), "Review of Fights, Games and Debates by Anatol Rapoport and The Strategy of Conflict by Thomas C. Schelling", *Southern Economic Journal*, 28 (1): 103-5.
- Nobel Prize (2005), "Thomas C. Schelling – Facts", https://www.nobelprize.org/nobel_prizes/economic-sciences/laureates/2005/schelling-facts.html (26.05.2017).
- Pinker, Steven (2016), *The Blank Slate: The Modern Denial of Human Nature* (New York: Penguin Books).
- Raiffa, Howard ve Luce, Duncan R. (1957), *Games and Decisions: Introduction and Critical Survey* (New York: Wiley).
- Schelling, Thomas C. (1951), *National Income Behavior: An Introduction to Algebraic Analysis* (New York: McGraw-Hill Book Company).
- Schelling, Thomas C. (1956), "An Essay on Bargaining", *American Economic Review*, 46 (3): 281-306.
- Schelling, Thomas C. (1957), "Bargaining, Communication and Limited War", *Journal of Conflict Resolution*, 1 (1): 19-36.
- Schelling, Thomas C. (1958), "The Strategy of Conflict: Prospectus for a Reorientation of Game Theory", *Journal of Conflict Resolution*, 2 (3): 203-264.
- Schelling, Thomas C. (1959), "Surprise Attack and Disarmament", *Bulletin of Atomic Scientists*, 15 (10): 413-8.

- Schelling, Thomas C. (1960a), *The Strategy of Conflict* (Cambridge: Harvard University Press).
- Schelling, Thomas C. (1960b), "Meteors, Mischief and War", *Bulletin of the Atomic Scientists*, 16 (7): 292-300.
- Schelling, Thomas C. (1960c), "The Retarded Science of International Strategy", *Midwest Journal of Political Science*, 4 (2): 107-137.
- Schelling, Thomas C. (1960d), "Economic Reasoning and Military Science", *The American Economist*, 4 (1): 3-13.
- Schelling, Thomas C. (1960e), "Reciprocal Measures for Arms Stabilization", *Daedalus*, 89 (4):892-914.
- Schelling, Thomas C. (1960f), "Arms Control: Proposal for a Special Surveillance Force", *World Politics*, 13 (1): 1-18.
- Schelling, Thomas C. (1961), "Dispersal, Deterrence, and Damage", *Operations Research*, 9 (3): 363-370.
- Schelling, Thomas C. (1962a), "The Role of Deterrence in Total Disarmament", *Foreign Affairs*, 40 (3): 392-406.
- Schelling, Thomas C. (1962b), "Nuclear Strategy in Europe", *World Politics*, 14 (3): 421-432.
- Schelling, Thomas C. (1963a), "Managing the Arms Race", Abshire, David M. ve Allen, Richard V. (Der.), *National Security: Political, Military and Economic Strategies in the Decade Ahead* (New York: Hoover Institution Press): 58-69.
- Schelling, Thomas C. (1963b), "Strategic Problems of International Armed Force", *International Organization*, 17 (2): 465-485.
- Schelling, Thomas C. (1964), "Assumptions About Enemy Behavior", Quade, Edward S. (Der.), *Analysis for Military Decisions* (Chicago: Rand McNally): 199-216.
- Schelling, Thomas C. (1966), *Arms and Influence* (New Heaven: Yale University Press).
- Schelling, Thomas C. (1971a), "Dynamic Models of Segregation", *Journal of Mathematical Sociology*, 1 (2): 143-186.
- Schelling, Thomas C. (1971b), "What is the Business of Organized Crime?", *The American Scholar*, 40 (4): 643-652.
- Schelling, Thomas C. (1973), "Hockey Helmets, Concealed Weapons, and Daylight Saving: A Study of Binary Choices with Externalities", *The Journal of Conflict Resolution*, 17 (3): 381-428.
- Schelling, Thomas C. (1975), "A Framework for the Evolution of Arms Control Proposals", *Daedalus*, 104 (3): 187-200.
- Schelling, Thomas C. (1976), "Who Will Have the Bomb?", *International Security*, 1 (1): 77-91.
- Schelling, Thomas C. (1977), "The Limits of Non-Proliferation", *New Republic*, 176 (4): 38-40.
- Schelling, Thomas C. (1978a), *Micromotives and Macrobehavior* (New York: W. W. Norton & Company).
- Schelling, Thomas C. (1978b), "Altruism, Meanness, and Other Potentially Strategic Behaviors", *The American Economic Review*, 68 (2): 229-230.
- Schelling, Thomas C. (1978c), "Egonomics, or the Art of Self-Management", *The American Economic Review*, 68 (2): 290-294.
- Schelling, Thomas C. (1984), *Choice and Consequence: Perspectives of an Errant Economist* (Cambridge: Harvard University Press).

- Schelling, Thomas C. (2005a), "Thomas C. Schelling – Biographical", https://www.nobelprize.org/nobel_prizes/economic-sciences/laureates/2005/schelling-bio.html (03.05.2017).
- Schelling, Thomas C. (2005b), "An Astonishing Sixty Years: The Legacy of Hiroshima", https://www.nobelprize.org/nobel_prizes/economic-sciences/laureates/2005/schelling-lecture.pdf (05.05.2017).
- Schelling, Thomas C. (2005c), "Reciprocal Measures for Arms Stabilization", *Daedalus*, 134 (4): 101-117.
- Schelling, Thomas C. (2006), *Strategies of Commitment and Other Essays* (Cambridge: Harvard University Press).
- Schelling, Thomas C. ve Halperin, Morton H. (1961), *Strategy and Arms Control* (New York: Twentieth Century Fund).
- Schelling, Thomas C. ve Halperin, Morton H. (1985), *Strategy and Arms Control* (New York: Twentieth Century Fund).
- Shubik, Martin (1961), "Review of *The Strategy of Conflict* by T. C. Schelling and *Fights, Games and Debates* by Anatol Rapoport", *Journal of Political Economy*, 64 (5): 501–3.
- Shute, Nevil (1957), *On the Beach* (New York: William Morrow)
- The Hundred Most Influential Books Since the War. (1996), *Bulletin of the American Academy of Arts and Sciences*, 49(8), 12-18.
- The Royal Swedish Academy of Sciences (2005), Robert Aumann's and Thomas Schelling's Contributions to Game Theory: Analyses of Conflict and Cooperation.
- Zeckhauser, Richard (1989), "Distinguished Fellow Reflections on Thomas Schelling", *Journal of Economic Perspectives*, 3 (2): 153-164.
- Zeckhauser, Richard (2006), "Thomas Schelling, Ricochet Thinker", Dodge, Robert (Der.), *The Strategist: The Life and Times of Thomas Schelling* (New Hampshire: Hollis Publishing): vii-xii.